

Universitets- och
högskolerådet

Uppföljning av betygsgrupperna I och II

En uppföljning av antagningen höstterminerna 2010 till
2015

Innehåll

Sammanfattning	4
Rapporten – ett svar på ett regeringsuppdrag.....	5
Uppföljning av betygsgrupperna I och II	5
Vad gjorde Högskoleverket	5
UHR:s tolkning och avgränsning av regeringsuppdraget.....	7
Många förändringar av tillträdesreglerna	8
Tillträdesreglerna hösten 2010	8
Tillträdesreglerna hösten 2011 till hösten 2015	9
Förändringarna av tillträdesreglerna 2011 till 2015 har mest gynnat äldre sökande	10
Antagningspoäng för fem yrkesprogram	12
Civilekonomutbildningen	13
Civilingenjörsutbildningen.....	16
Läkarutbildningen.....	19
Sjuksköterskeutbildningen	22
Socionomutbildningen	25
Slutord	28

Sammanfattning

Universitets- och högskolerådet har fått i uppdrag av regeringen att följa upp meritvärden i betygsurvalsgrupperna BI (direktgruppen) och BII (kompletteringsgruppen) under perioden 2011 till 2016. Uppföljningen ska medge jämförelser med de resultat Högskoleverket presenterade i en rapport 2011¹. Rapporten visade att för flera sökalternativ fick sist antagen i BII lägre meritvärde än sist antagen i BI.

Den ursprungliga tanken med införandet av BII höstterminen 2010 var att det i mindre utsträckning än tidigare skulle löna sig att komplettera. Det borde leda till att meritvärdet i BII blev högre än i BI. Men, höstterminen 2010 var meritvärdet i BII lägre än i BI för fyra av de fem stora yrkesprogram som följts upp. Med tiden har detta förhållande förändrats och bilden höstterminen 2015 är den omvända. Då var meritvärdet i BII högre än i BI till fyra av de fem yrkesprogrammen.

Att meritvärdet i BII numera är högre än i BI har ingenting med urvalsgruppen BII och/eller platsfördelningsreglerna att göra. Det beror heller inte på att fler sökande i BII höjt sina meritvärden genom att konkurrenskomplettera. Tvärtom, till samtliga program är det färre antagna i BII som konkurrenskompletterat till höstterminen 2015 än höstterminen 2010, främst till följd av att möjligheterna att komplettera i komvux minskat under perioden.

Det är två andra huvudsakliga anledningar som tillsammans lett till att meritvärdena blivit högre i BII än i BI. Den ena är utökade möjligheter till att få meritpoäng eller meritpoängskompensation för äldre sökande (som oftast deltar i BII). Den andra är att meritvärdena är lägre från och med höstterminen 2014 för sökande direkt från gymnasiet (som oftast deltar i BI/Blex).

Meritvärdena för sökande som kommer direkt från gymnasiet kommer med största sannolikhet att vara lägre även framgent. På några års sikt, i takt med att sökande med gymnasieexamen blir äldre, kompletterar och blir behöriga i BII, kommer sannolikt skillnaden mellan BI och BII att minska och meritvärdena i BII att bli lägre.

Mot bakgrund av den allt lägre andelen i BII som konkurrenskompletterat är det rimligt att utreda vidare om urvalsgruppen BII överhuvudtaget behövs. Förmodligen består gruppen idag i ännu högre grad än ht 2010 av sökande som kompletterar med särskild behörighet efter gymnasiestudierna, eller som av annat skäl vill byta studieinriktning.

Om syftet med inrättande av BII var att minska möjligheten att bli antagen för den som har konkurrenskompletterat finns risk för att den som behöver komplettera med särskild behörighet eller byta studieinriktning får mindre möjlighet att antas genom BII. För behörighetskomplettering och byte av studieinriktning kan det ligga sociala och personliga skäl hos den enskilde individen, något som i sin tur kan ha betydelse för breddad rekrytering.

¹ "Första antagningen med de nya reglerna – en uppföljning av antagningen till höstterminen 2010", Högskoleverkets rapportserie 2011:7 R.

Rapporten – ett svar på ett regeringsuppdrag

Uppföljning av betygsgrupperna I och II

Universitets- och högskolerådet (UHR) har fått i uppdrag att följa upp meritvärdet i betygsgrupp I respektive betygsgrupp II i högskoleförordningen (1993:100), bilaga 3 under antagningsomgångarna för vårterminen 2011 till och med vårterminen 2016, så att en jämförelse kan göras med den uppföljning som den dåvarande myndigheten Högskoleverket genomförde efter antagningen till höstterminen 2010. Myndigheten ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 mars 2016.

Vad gjorde Högskoleverket ...

Den uppföljning som Högskoleverket (HSV) gjorde efter antagningen till höstterminen 2010 redovisades 2011 i rapporten *"Första antagningen med de nya reglerna – en uppföljning av antagningen till höstterminen 2010"*, Högskoleverkets rapportserie 2011:7 R.

Rapporten innehåller tre huvudsakliga delar:

1. Den första förklarar översiktligt 2010 års tillträdesregler, deras tillkomst och förväntade konsekvenser.
2. Den andra bygger på underlag från den dåvarande myndigheten Verket för högskoleservice (VHS) från antagningen till höstterminen 2010. Uppgifter hämtades ur det datoriserade antagningssystemet NyA i augusti 2010 efter den första urvalsomgången² och avser antagningsresultat från fem program som leder till yrkesexamen.
3. I den tredje delen redovisas resultat från en enkät som HSV lät göra under september till november 2010. Enkäten riktade sig till nybörjare som sökt till högskolan inför antagningen till höstterminen 2010.

... och vilka resultat framkom?

Av sammanfattningen i rapporten *"Första antagningen med de nya reglerna – en uppföljning av antagningen till höstterminen 2010"*, Högskoleverkets rapportserie 2011:7 framgår:

"Regeringen beslutade om nya regler för behörighet och urval till högskolan 2006. Reglerna modifierades något av den regering som tillträdde hösten 2006 och de

² I rapport 2011:7 R anges att uppgifterna hämtades efter andra urvalsomgången, men vid efterkontroll framgår att uppgifterna hämtades efter första urvalsomgången höstterminen 2010.

tillämpades första gången vid antagningen till höstterminen 2010. De innebär förändringar för de sökande när det gäller hur deras betyg värderas och avser att påverka hur eleverna väljer kurser i gymnasieskolan. Meritpoäng för vissa kurser ska styra eleverna i en viss riktning. Betyg som har kompletterats efter avslutade gymnasiestudier värderas i en särskild grupp med syfte att kompletteringar ska löna sig sämre än tidigare. Den grundläggande behörigheten har också skärpts.”

Högskoleverkets (HSV:s) resultat

”Eftersom reglerna har tillämpats första gången har det varit viktigt för Högskoleverket att följa vilka resultat och konsekvenser de fick. Denna rapport (*HSV:s rapport*) beskriver en del av dessa resultat och konsekvenser. Den visar bland annat att för flera sökalternativ fick sist antagen i grupp II (kompletteringsgruppen) lägre meritvärde än sist antagen i grupp I (direktgruppen). Det betyder att det tvärtemot intentionerna har lönat sig att komplettera. Konsekvenserna av detta har sannolikt varit att eftersom de sökande inte har förväntat sig detta har de avstått från att komplettera. Uppföljningen visar även att sökande med utländska betyg missgynnats på många sökalternativ eftersom det för flera utbildningar inte har genererats platser för sökande i denna grupp. Antalet sökande har varit för få. Ett förhållandevis stort antal sökande med utländska toppbetyg har inte antagits.

Rapporten visar även att meritpoäng sannolikt inte bidrar till betygens förmåga att ge en prognos för studieframgång i högskolan, eftersom de beror av andra meriter än goda prestationer i gymnasieskolan. Det är därför inte troligt att meritpoängen kommer att ha någon betydelse för att förutsäga studieframgång. Meritpoängen snedvrider i stället urvalet till högskolan.”

UHR:s tolkning och avgränsning av regeringsuppdraget

UHR har tolkat uppdraget som att UHR ska jämföra meritvärdena i betygsurvalsgrupperna BI (direktgruppen) och BII (kompletteringsgruppen) på samma sätt som HSV gjorde. Uppgifter hämtas ur det av UHR administrerade antagningssystemet NyA för varje hösttermin under perioden 2010 till 2015 efter den första urvalsomgången³ och avser antagningsresultat från fem grupper av program som leder till yrkesexamen.

För att säkerställa jämförbarhet över tid har de program som ingår i respektive grupp valts ut genom att använda samma klassificering av yrkesexamensprogram som Statistiska centralbyrån använder i den officiella statistiken. Denna klassificering skiljer sig från den som användes i HSV-rapporten. Det innebär att resultaten i denna rapport delvis skiljer sig från de som HSV redovisade. De fem grupperna av program består av program som leder till civilekonom-, civilingenjör-, läkar-, sjuksköterske- och socionomexamen.

För att underlätta jämförelser över tid har uppgifter för höstterminen 2010 tagits fram på nytt, men nu enligt SCB-klassificeringen. I uppdraget anges att jämförelsen ska göras för vårterminen 2011 till och med vårterminen 2016. Programmen som erbjuds på våren utgör vanligen bara en sjättedel av alla program som erbjuds under ett helt år. Antagningsmönstren på våren är vanligtvis snarlika mönstren på hösten. Därför har UHR valt att göra jämförelsen enbart för höstterminerna 2010 till 2015.

³ I rapport 2011:7 R anges att uppgifterna hämtades efter andra urvalsomgången, men vid efterkontroll framgår att uppgifterna hämtades efter första urvalsomgången höstterminen 2010.

Många förändringar av tillträdesreglerna

Utgångspunkten för jämförelsen mellan hösten 2010 och hösten 2015 är skillnader i meritvärden mellan sökande i BI (direktgruppen) och BII (kompletteringsgruppen) vid första urvalet. Till höstterminen 2010 konstaterade HSV att de sökandes meritvärden var oväntat lägre i BII än i BI.

Frågan är då om det fortfarande är så. Meritvärdena påverkas av förändringar i tillträdesreglerna i högskoleförordningen (1993:100), bilaga 3, och det har varit många sådana förändringar från hösten 2010 till hösten 2015. Minst en förändring varje år. Dessa förändringar gör att jämförelsen med hösten 2010 haltar, eller framför allt att det är svårt att vara säker på vad som ligger bakom eventuella skillnader i meritvärdena.

Eftersom referenstidpunkten för jämförelsen är hösten 2010 börjar vi med att beskriva tillträdesreglerna som gällde då enligt högskoleförordningen, innebörden av de förändringar som skett i nämnda förordning därefter och hur förändringarna påverkat olika grupper av sökandes möjligheter att antas till utbildning.

Tillträdesreglerna hösten 2010

Hösten 2010 trädde i huvudsak fyra förändringar i tillträdesreglerna i kraft, bland annat meritpoäng. Syftet med meritpoäng var att belöna vissa val i gymnasieskolan genom att ge meritpoäng för kurser en nivå över särskild behörighet i matematik, moderna språk och engelska eller för områdeskurser⁴. Meritpoäng innebär att sökande med slutbetyg från gymnasieskolan eller slutbetyg från komvux kunde få maximalt 2,5 meritpoäng extra för vissa gymnasiekurser, däribland engelska, matematik och moderna språk, utöver jämförelsetalet baserat på gymnasiebetyg, slutbetyg och eventuella kompletteringar. Det maximala meritvärdet vid ansökan till högskolan höjdes då från 20,00 till 22,50. Endast sökande med betyg utfärdade 2003 eller senare kunde få meritpoäng vid införandet.

En annan förändring var att två nya betygsurvalsgrupper inrättades så att det blev fyra istället för två betygsurvalsgrupper. Syftet med den ena nya gruppen, BII (kompletteringsgruppen⁵), var att färre ungdomar skulle konkurrenskomplettera sina betyg direkt efter gymnasiet genom att läsa upp betygen i komvux, medan den andra nya gruppen BIII (för sökande med utländska meriter), mer var en konsekvens av införandet av meritpoäng, som sökande med utländska meriter inte kunde få.

⁴ 2010 utfärdade Högskolverket föreskrifter om områdeskurser. Sedan i januari 2013 utfärdas föreskrifter om områdeskurser av Universitets- och högskolerådet, se UHRFS 2013:2.

⁵ Med kompletteringar avses att i efterhand läsa om samma eller lägga till nya kurser till sitt gymnasiebetyg. Med konkurrenskomplettering avses här utbytes-, tillägs- och meritpoängskomplettering. En utbyteskomplettering ger mest effekt på meritvärdet eftersom man då får byta ut ett betyg i samma kurs mot ett nytt högre betyg. En tilläggskomplettering innebär att man får lägga till kurser som inte tidigare fanns i betyget. En meritpoängskomplettering innebär att man lägger till kurser som ger meritpoäng. En behörighetskomplettering innebär att man läser till kurser som krävs för särskild behörighet. Dessa måste räknas in i meritvärdet även om de sänker det.

Dessutom förändrades platsfördelningen mellan betygsurvalsgrupperna hösten 2010. Huvudsakligen fördelas platserna på en utbildning proportionellt efter antalet behöriga sökande i respektive urvalsgrupp. Nytt hösten 2010 var att efter behöriga sökande fördelats över betyggrupperna, ska en tredjedel av platserna föras över från BII (kompletteringsgruppen) till BI (slutbetyg från gymnasiet eller komvux). På så sätt blev signalen tydlig att kompletteringar inte lönade sig lika mycket som tidigare eftersom det genom överföringen av platser till BI skulle bli många fler platser i BI än i BII. Sökande med konkurrenskompletteringar skulle delta i urvalet i både BI och BII, men i BI endast med meritvärdet från slutbetyget i gymnasieskolan eller komvux och i BII med meritvärdet inklusive kompletteringarna. De som behörighetskompletterat deltar endast i BII.

Inrättandet av BII i kombination med omfördelningen av platser mellan BI och BII förväntades leda till att meritvärdet i BII för sist antagen skulle vara högre än i BI.

Ytterligare en förändring var att ett knappt 20-tal områdesbehörigheter ersatte de ditintills gällande drygt 40 standardbehörigheterna i syfte att göra behörighetskraven mer överblickbara för de sökande. Även den grundläggande behörigheten skärptes.

Tillträdesreglerna hösten 2011 till hösten 2015

Tillträdesreglerna till högskolan är naturligtvis tätt kopplade till de regler som gäller på de utbildningsnivåer varifrån merparten av de sökande till högskolan kommer. Exempelvis får ändringar i gymnasieskolans betygssystem direkt effekt på tillträdesreglerna till högskolan. Men tillträdesreglerna kan också ändras av andra anledningar, exempelvis av att reglerna uppfattas som orättvisa eller fått snedvridande effekter.

Hösten 2011 fick fler meritpoäng

Det senare var bakgrunden till att tillträdesreglerna ändrades något redan inför höstterminen 2011. Att meritpoäng bara gavs till sökande med betyg utfärdade 2003 eller senare upplevdes som orättvist och från och med hösten 2011 fick också de med betyg från kursplaner som infördes 1994 eller senare meritpoäng för moderna språk, engelska och matematik.

Hösten 2012 togs urvalsgruppen för sökande med utländska meriter bort och fler fick meritpoäng

Inför höstterminen 2012 var det flera ändringar. Dels utökades möjligheten att få meritpoäng ytterligare, så att sökande med betyg enligt kursplaner som infördes 1994 eller senare också fick meritpoäng för meritkurser kopplade till områdesbehörigheterna. Dels togs urvalsgruppen BIII för sökande med utländska meriter bort. Urvalsgruppen hade varit så liten att de ofta inte fick några platser, vilket upplevdes som orättvist. Dessa sökande fördes istället in i övriga betygsgupper och från hösten 2012 fick de även meritpoängskompensation.

Hösten 2013 fick ännu fler meritpoäng

Hösten 2013 utökades möjligheten att få meritpoäng ytterligare, så att sökande med betyg enligt kursplaner som infördes 1992 eller senare fick meritpoäng.

Hösten 2014 införs urvalsgruppen Blex

Hösten 2014 var det större förändringar av tillträdesreglerna. I samband med den nya gymnasieskolan (se Prop. 2008/09:199) som infördes hösten 2011 infördes en gymnasieexamen samt en ny betygsskala (A–F). Den ursprungliga tanken var att sökande

till högskoleutbildning med gymnasieexamen skulle delta i urvalet i samma grupp som sökande med äldre betyg (BI). Med en gemensam urvalsgrupp för sökande oavsett betygssystem befarades att det skulle bli svårare för eleverna med gymnasieexamen att antas, eftersom de sannolikt skulle ha svårare att nå det högsta betyget (A) då antalet steg i betygsskalan blev fler.

Mot den bakgrunden beslöt regeringen den 27 juni 2013⁶ att behöriga sökande med gymnasieexamen ska konkurrera i den ordinarie betygsgruppen, BI, och dessutom i en ny egen urvalsgrupp, Blex. Syftet med förändringen var att sökande från den nya gymnasieskolan inte skulle missgynnas i antagningen. Beslutet gäller under en övergångsperiod om tre år för antagning till högskolan från höstterminen 2014 till och med vårterminen 2017. Därefter ska sökanden med nya och gamla betyg ingå i samma grupp.

Platsfördelningen mellan urvalsgrupper fr.o.m. hösten 2014

Som tidigare fördelas platserna på en utbildning efter antalet behöriga sökande i respektive grupp. Men, sedan behöriga sökande fördelats över grupperna BI och BII samt Blex, där sökande med gymnasieexamen inte genererar platser till grupp BI, ska en tredjedel av platserna i grupp BII föras över till grupp BI och Blex och fördelas dem emellan i förhållande till antalet behöriga sökande i de två grupperna.

Platsfördelningen mellan BI/Blex (direktgruppen) och BII (kompletteringsgruppen) har dock inte påverkats sedan 2010 när vi ser BI och Blex tillsammans som den urvalsgrupp som ersatt BI-gruppen från och med hösten 2014, och som är den grupp som BII jämförs med sedan dess.

Hösten 2015 fick fler meritpoängskompensation

Hösten 2015 utökades möjligheten att få meritpoängskompensation ytterligare, så att även sökande med betyg från ämnesplaner utfärdade före 1992 fick meritpoäng. Det innebär att så gott som alla sökande numera får meritpoäng eller meritpoängskompensation. Den enda grupp sökande som inte får meritpoäng eller meritpoängskompensation idag är sökande med omdöme från folkhögskola.

Förändringarna av tillträdesreglerna 2011 till 2015 har mest gynnat äldre sökande

Flera av förändringarna av tillträdesreglerna 2011 till 2015 har handlat om att successivt ge meritpoäng eller meritpoängskompensation till sökande med allt äldre gymnasiebetyg och till sökande med utländska meriter. Dessa förändringar bör ha gynnat äldre sökande och höjt meritvärdet i BII eftersom de oftare än yngre sökande deltar i BII. Det borde också ha lett till att de skillnader i meritvärden mellan antagna i BI och BII som HSV påtalade har minskat.

Meritpoängskompensation i kombination med borttagande av BIII (urvalsgrupp för utländska sökande) borde ha gynnat sökande med utländska meriter. Dels fick de högre meritvärden, dels kunde de konkurrera om fler platser då de oftast flyttades över till BI. Detta kan ha bidragit till något högre meritvärde i BI, men sannolikt är effekten försumbar då de sökande med utländska meriter är få i förhållande till sökande i BI med svenska meriter.

⁶ SFS 2013:695 Förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100).

De unga sökande med gymnasieexamen från den nya gymnasieskolan har sedan höstterminen 2014 lägre meritvärden än tidigare. Unga sökande med gymnasieexamen antogs i lägre utsträckning till högmeritutbildningar hösten 2014. Denna effekt var dock kortvarig och hösten 2015 antogs de i samma utsträckning som tidigare. Det framgår tydligt av de analyser UHR redovisat vid ett flertal tillfällen⁷.

Meritvärdena för sökande som kommer direkt från gymnasiet är lägre från och med 2014 än vad de var innan dess och kommer sannolikt att vara det framgent. På några års sikt, i takt med att sökande med gymnasieexamen blir äldre, kompletterar och blir behöriga i BII, kommer sannolikt skillnaden mellan BI och BII att minska och meritvärdena i BII att bli lägre. Men initialt bör sökande med gymnasieexamen ha bidragit till att meritvärdena i BI/Blex har minskat relativt BII.

Sammantaget har förändringarna av tillträdesreglerna sedan 2010 mest gynnat äldre sökande och borde innebära att deras meritvärden ökat relativt yngre sökandes. Det borde också ha lett till att de skillnader i meritvärden mellan antagna i BI och BII som HSV påtalade har minskat.

För att ta reda på hur det är med dessa antaganden studeras vilka meritvärden som minst krävdes (meritvärdet för sist antagen) till fem grupper av utbildningar som leder till yrkesexamen (yrkesprogram) under perioden höstterminen 2010 till höstterminen 2015 fördelade efter urvalsgrupper.

⁷ *Antagning till högre utbildning höstterminen 2014. Beskrivning av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken*, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-008-5. *Antagning till högre utbildning vårterminen 2015. Beskrivning av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken*, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-015-3. *Antagning till högre utbildning höstterminen 2015. Analys av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken*, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-023-8. *Antagning till högre utbildning vårterminen 2016. Analyser av antagningsomgångar och trender i antagningsstatistiken*, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-030-6.

Antagningspoäng för fem yrkesprogram

I det följande redovisas resultatet av antagningen i betygsurvalet och högskoleprovsurvalet. I tabellerna återges värdet för sist antagen i respektive urvalsgrupp för de sökalternativ som fanns till utbildningarna till höstterminen 2010 (ht 2010) till och med höstterminen (ht 2015). Med sökalternativ avses kombinationen av inriktning inom utbildningen och utbildningsort.

Man måste ha i minnet att dessa utbildningar – även om de leder till samma examen – inte är helt jämförbara utan har olika inriktningar och ges på olika orter. Det innebär att söktrycket kan skilja sig ganska mycket åt. Under hela perioden har till samtliga dessa utbildningar, utom för några sökalternativ inom civilingenjörsutbildningen, ett urval genomförts och det finns reserver som inte har antagits. Civilingenjörsutbildningarna avviker från de övriga fyra genom att det för några alternativ inte skett något urval alls och att låg konkurrens är vanligare.

Urvalsgruppen BIII för sökande med utländska betyg fanns bara under perioden 2010 till och med 2011. Urvalsgruppen BIV för sökande med utlåtande från folkhögskola har haft en egen urvalsgrupp under hela perioden 2010 till 2015, men bytte beteckning till BF 2012. För enkelhets skull benämns denna urvalsgrupp BF för hela perioden.

Urvalsgruppen Blex för sökande med gymnasieexamen tillkom ht 2014. Meritvärdet för sist antagen i Blex är det meritvärde som BII jämförs med från och med ht 2014.

Civilekonomutbildningen

De civilekonomutbildningar som avses här är de som leder till den fastställda yrkesexamen civilekonomexamen. Det innebär att andra ekonomutbildningar som leder till generella examina (kandidat-, magister- eller masterexamen) inte ingår.

Civilekonomexamen inrättades 2007 och kräver minst 4 års heltidsstudier (240 högskolepoäng). Civilekonomutbildningar ges med olika inriktning vid flera lärosäten. Både söktryck och de meritvärden som krävs för att bli antagen varierar.

Totalt har uppföljningen under perioden höstterminerna 2010 till 2015 omfattat 142 sökalternativ, som mest 30 en enskild hösttermin (ht 2012), och som minst 15 (ht 2015).

Tabell 1: Antal sökalternativ till program mot civilekonomexamen totalt samt antalet och andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI. Meritvärde är resultatet för sist antagen i urvalsgruppen.

Sökalternativ	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Antal totalt	29	29	30	16	23	15
Antal BII lägre än BI	9	15	13	10	8	7
Andel BII < BI	31 %	52 %	43 %	63 %	35 %	47 %

Av tabell 1 framgår att det totala antalet sökalternativ minskat, men att andelen sökalternativ där meritvärdet för sist antagen i BII är lägre än i BI är högre ht 2015 än det var ht 2010. Andelen har fluktuerat mellan 31 och 63 procent under perioden.

Att andelen sökalternativ där meritvärdet i BII är lägre än i BI har ökat sedan ht 2010 skulle kunna bero på att BII-gruppen vuxit relativt BI-gruppen och fyllts på med sökande med lägre meriter. Emellertid, det ser man inga spår av i antagningen.

Tabell 2: Antal antagna till program mot civilekonomexamen, per urvalsgrupp ht 2010 till ht 2015.

Urvalsgrupp	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI och Blex	1 311	1 393	1 507	1 040	1 252	1 042
BII	147	139	158	103	115	126
BIII	15	11	-	-	-	-
BF (BIV)	4	2	-	-	-	6
HP	922	898	898	638	752	642
Övriga urvalsgrupper	254	73	54	44	52	68
Totalt	2 653	2 516	2 617	1 825	2 171	1 884

Drygt hälften av alla antagna har antagits i BI och Blex. Antalet som antagits i BII är betydligt lägre, omkring en tiondel så många som antagits i BI. Antalsrelationen mellan BI och BII har varit likartad under perioden och relationerna mellan de övriga urvalsgrupperna har också varit likartade. De sökandes fördelning över urvalsgrupper förefaller inte ha förändrats under perioden.

Istället kan utvecklingen av meritvärdet i BII relativt BI hänga ihop med en förändring i anledningen till att de sökande deltar i urvalsgruppen BII. Den kan ha förskjutits från konkurrens- till behörighetskomplettering. Studeras medianmeritvärdet i urvalsgrupperna över tid är mönstret dock inte entydigt.

Tabell 3: Resultat för antagning till program mot civilekonomexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Meritvärde är resultatet för sist antagen i gruppen och medianen är det mittersta meritvärdet bland de sist antagna till samtliga sökalternativ en viss termin.

Median meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	19,90	20,05	19,95	19,15	19,40	18,50
Blex	-	-	-	-	19,04	18,25
BII	19,86	19,78	19,73	18,78	20,20	18,35
BIII	475	485	-	-	-	-
BF (BIV)	4,00	4,00	-	-	-	4,00
HP	1,20	1,30	1,30	1,10	1,15	1,13

Medianmeritvärdet var lägre i BII än i BI ht 2010 till ht 2013, men ht 2014 och ht 2015 var det högre i BII än i Blex (som är den grupp som BII jämförs med från och med ht 2014). Betygsmeritvärdena har minskat något med tiden. Det hänger samman med att det har skett förändringar i utbudet av civilekonomutbildningar under perioden. Flera lärosäten erbjuder istället för civilekonomutbildning olika kandidat-, magister- eller masterutbildningar i ekonomi.

Dessutom är meritvärdena för sökande med gymnasieexamen från och med ht 2014 lägre. Det kan vara en bidragande orsak till varför medianmeritvärdet i BII var högre än i BI ht 2014 och ht 2015. Sökande i BII är äldre och har därmed i större utsträckning än sökande i BI meritvärden baserades på äldre betyg.

Särskilt stor var nedgången i betygsmeritvärde mellan ht 2014 och ht 2015. Sannolikt beror det på att Göteborgs universitet ht 2015 inte erbjöd program mot civilekonomexamen, till vilka det tidigare krävdes höga meritvärden för att antas. Det medförde att både antalet sökalternativ minskade från 23 till 15 och att meritvärdena sjönk mellan ht 2014 och ht 2015.

När spridningen i meritvärden studeras över tid framträder ett mönster som kan ge ledning om varför meritvärdena är lägre i BII än i BI till så många sökalternativ.

Tabell 4: Spridningen i resultat för antagning till program mot civilekonomexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Lägsta och högsta meritvärde för sist antagen i gruppen.

Lägsta-högsta meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	17,1 - 21,6	17,6 - 21,75	17,6 - 22	18,1 - 20,45	18 - 21,7	17,7 - 20
Blex	-	-	-	-	17,21 - 21,41	17,45 - 19,95
BII	17,05 - 21,77	17 - 22,05	17,1 - 22,24	17,6 - 20,7	16,95 - 22,2	16,9 - 19,7
BIII	420 - 500	442 - 500	-	-	-	-
BF (BIV)	4	4	-	-	-	3,5 - 4
HP	0,7 - 1,6	0,8 - 1,6	0,9 - 1,6	1 - 1,3	1 - 1,55	1 - 1,35

Spridningen är större i början av perioden än i slutet (tabell 4). De lägsta meritvärdena är lägre i BII än i BI under hela perioden. Samtidigt har det högsta meritvärdet varit högre i BII än i BI (utom ht 2015). Spridningen av meritvärden är alltså större i BII än i BI.

En förklaring till det kan vara att det i BII är sökande som dels konkurrenskompletterat och har relativt höga meritvärden, dels sökande som behörighetskompletterat och har relativt låga meritvärden. Denna förklaring stärks av att meritvärdena bland de som konkurreranskompletterat är högre än för de som inte gjort det.

Här finns också en delförklaring till att meritvärdena är lägre i BII än i BI. Andelen av de antagna i BII som har konkurrenskompletterat har minskat medan andelen som behörighetskompletterat har ökat.

Tabell 5: Andel antagna i BII som konkurrens- respektive behörighetskompletterat, till program mot civilekonomexamen, ht 2010 till ht 2015.

Typ av komplettering	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Konkurrens	54 %	48 %	49 %	49 %	38 %	24 %
Behörighet	46 %	52 %	51 %	51 %	62 %	76 %

Sammantaget är utvecklingen komplex. Å ena sidan är andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI större ht 2015 än ht 2010. Å andra sidan har medianmeritvärdet varit högre i BII än i BI ht 2014 och ht 2015. Till del kan detta bero på att de sökande med bäst meritvärden i BII är koncentrerade till vissa sökalternativ.

De förändringar som skett i tillträdesreglerna, framför allt den nya betygsskalan för de med gymnasieexamen från och med ht 2014, bör ha bidragit till högre meritvärden i BII än i BI/Blex. Så är också fallet både ht 2014 och ht 2015.

Civilingenjörutbildningen

De civilingenjörutbildningar som avses här är de som leder till den fastställda yrkesexamen civilingenjörsexamen.

Civilingenjörsexamen har funnits länge, men fick nuvarande omfattning 2007 och kräver minst 5 års heltidsstudier (300 högskolepoäng). Civilingenjörutbildningar ges med olika inriktning vid flera lärosäten. Både söktryck och de meritvärden som krävs för att bli antagen varierar, och i vissa fall har det varit så få sökande att urval inte behövts.

Totalt har uppföljningen under perioden höstterminerna 2010 till 2015 omfattat 742 sökalternativ, som mest 131 en enskild hösttermin (ht 2010), och som minst 118 (ht 2013 – ht 2015).

Tabell 6: Antal sökalternativ till program mot civilingenjörsexamen totalt samt antalet och andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI. Meritvärde är resultatet för sist antagen i urvalsgruppen.

Sökalternativ	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Antal totalt	131	130	127	118	118	118
Antal BII lägre än BI	42	48	76	69	36	62
Andel BII < BI	32 %	37 %	60 %	58 %	31 %	53 %

Av tabell 6 framgår att det totala antalet sökalternativ minskat, men att andelen sökalternativ där meritvärdet för sist antagen i BII är lägre än i BI är högre ht 2015 än det var ht 2010. Andelen har fluktuerat mellan 31 och 60 procent under perioden.

Att andelen sökalternativ där meritvärdet i BII är lägre än i BI har ökat sedan ht 2010 skulle kunna bero på att BII-gruppen vuxit relativt BI-gruppen och fyllts på med sökande med lägre meriter. Emellertid, det ser man inga spår av i antagningen.

Tabell 7: Antal antagna till program mot civilingenjörsexamen, per urvalsgrupp ht 2010 till ht 2015.

Urvalsgrupp	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI och Blex	4 634	5 012	5 227	5 317	5 189	5 332
BII	557	547	624	660	643	726
BIII	69	55	0	0	0	0
BF (BIV)	0	3	1	0	5	9
HP	2 388	2 638	2 762	2 865	2 798	2 953
Övriga urvalsgrupper	736	764	768	987	1 016	1 015
Totalt	8 384	9 019	9 382	9 829	9 651	10 035

Drygt hälften av alla antagna har antagits i BI och Blex. Antalet som antagits i BII är betydligt lägre, omkring sju procent av alla antagna har antagits i BII. Antalsrelationen mellan BI och BII har varit likartad under perioden och relationerna mellan de övriga urvalsgrupperna har också varit likartade. De sökandes fördelning över urvalsgrupper förefaller inte ha förändrats under perioden. Antalet antagna har ökat under perioden, vilket kan ha påverkat meritvärdena.

Tabell 8: Resultat för antagning till program mot civilingenjörsexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Meritvärde är resultatet för sist antagen i gruppen och medianen är det mittersta meritvärdet bland de sist antagna till samtliga sökalternativ en viss termin.

Median meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	17,9	18,2	18,7	18,8	18,9	19,01
Blex	-	-	-	-	18,18	18,39
BII	18,32	18,53	18,18	18,29	18,61	18,07
BIII	451	450	-	-	-	-
BF (BIV)	0	4	4	0	4	3,75
HP	1,1	1,1	1,2	1,25	1,3	1,35

Medianmeritvärdet var högre i BII än i BI ht 2010 och ht 2011, men ht 2012 och ht 2013 var det lägre, för att ht 2014 återigen vara högre och ht 2015 återigen vara lägre i BII än i Blex (som är den grupp som BII jämförs med från och med ht 2014).

Betygsmeritvärdena har minskat något med tiden. Sannolikt främst på grund av att meritvärdena för sökande med gymnasieexamen från och med ht 2014 är lägre. Det kan vara en bidragande orsak till varför medianmeritvärdet i BII var högre än i BI ht 2014.

När spridningen i meritvärden studeras över tid framträder ett mönster som kan ge ledning om varför meritvärdena är lägre i BII än i BI till så många sökalternativ.

Tabell 9: Spridningen i resultat för antagning till program mot civilingenjörsexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Lägsta och högsta meritvärde för sist antagen i gruppen.

Lägsta-högsta meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	11 - 22,4	10,7 - 22,4	11,35 - 22,1	12,4 - 22,3	12,36 - 22,3	11,85 - 22,5
Blex	-	-	-	-	11,73 - 21,98	11,09 - 22
BII	8,59 - 22,5	7,67 - 22,5	10,13 - 22,5	12 - 22,35	11,66 - 22,4	11 - 22,4
BIII	316 - 500	320 - 500	-	-	-	-
BF (BIV)	-	3 - 4	4	-	3,5 - 4	3 - 4
HP	0,1 - 1,9	0,1 - 1,9	0,1 - 1,9	0,35 - 1,95	0,5 - 1,85	0,1 - 1,8

Spridningen är större i början av perioden än i slutet (tabell 4). De lägsta meritvärdena är lägre i BII än i BI/Blex under hela perioden. Samtidigt har det högsta meritvärdet varit högre i BII än i BI. Spridningen av meritvärden är alltså större i BII än i BI.

En förklaring till det kan vara att det i BII är sökande som dels konkurrenskompletterat och har relativt höga meritvärden, dels sökande som behörighetskompletterat och har relativt låga meritvärden. Denna förklaring stärks av att meritvärdena bland de som konkurreranskompletterat är högre än för de som inte gjort det.

Här finns också en delförklaring till att meritvärdet är lägre i BII än i BI. Andelen av de antagna i BII som har konkurrenskompletterat har minskat medan andelen som behörighetskompletterat har ökat.

Tabell 10: Andel antagna i BII som konkurrens- respektive behörighetskompletterat, till program mot civilingenjörsexamen, ht 2010 till ht 2015.

Typ av komplettering	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Konkurrens	23 %	19 %	21 %	26 %	21 %	12 %
Behörighet	77 %	81 %	79 %	74 %	79 %	88 %

Sammantaget är utvecklingen i meritvärden bland sökande till civilingenjörsutbildningar komplex. Å ena sidan är andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI större ht 2015 än ht 2010. Å andra sidan har medianmeritvärdet periodvis varit högre i BII än i BI och vice versa. Till del kan detta bero på att de sökande med bäst meritvärden i BII är koncentrerade till vissa sökalternativ. Det är heller inte alltid konkurrens till utbildningarna, vilket kan ha medfört att meritvärdet för sist antagen kan vara mycket lågt. Meritvärden under 10 och högskoleprovsresultat nära 0,1 tyder på att det inte varit konkurrens till sökalternativet.

De förändringar som skett i tillträdesreglerna, framför allt den nya betygsskalan för de med gymnasieexamen från och med ht 2014, bör ha bidragit till högre meritvärden i BII än i BI. Så är också fallet ht 2014.

Läkarutbildningen

Läkarutbildning och läkarexamen har funnits länge och kräver minst 5,5 års heltidsstudier (330 högskolepoäng). Läkarutbildningar ges med snarlika inriktningar vid sju lärosäten. Både söktryck och de meritvärden som krävs för att bli antagen är mycket höga.

Totalt har uppföljningen under perioden höstterminerna 2010 till 2015 omfattat 41 sökalternativ, sex ht 2010 och sju från om med hösten 2011 då Örebro universitet fick examensrätt.

Tabell 11: Antal sökalternativ till program mot läkarexamen totalt samt antalet och andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI. Meritvärde är resultatet för sist antagen i urvalsgruppen.

Sökalternativ	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Antal totalt	6	7	7	7	7	7
Antal BII lägre än BI	0	0	0	0	0	0
Andel BII < BI	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Av tabell 11 framgår att det totala antalet sökalternativ varit nära nog oförändrat under perioden och att det aldrig hänt att meritvärdet i BII varit lägre än i BI. Det är något uppseendeväckande eftersom läkarutbildningarna expanderat kraftigt sedan ht 2010. Ht 2015 var det över 50 procent fler som antogs till läkarutbildning än ht 2010. Det framgår av tabellen nedan.

Tabell 12: Antal antagna till program mot läkarexamen, per urvalsgrupp ht 2010 till ht 2015.

Urvalsgrupp	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI och Blex	251	315	348	373	397	432
BII	59	71	75	74	78	95
BIII	6	10	0	0	0	0
BF (BIV)	7	12	12	12	8	13
HP	233	282	300	318	336	372
Övriga urvalsgrupper	174	159	178	186	197	185
Totalt	730	849	913	963	1 016	1 097

Knappt 40 procent av alla antagna har antagits i BI och Blex. Antalet som antagits i BII är betydligt lägre, omkring 8 procent. Antalsrelationen mellan BI och BII har varit likartad under perioden och relationerna mellan de övriga urvalsgrupperna har också varit likartade. De sökandes fördelning över urvalsgrupper förefaller inte ha förändrats under perioden. Antalet antagna har som nämnts ökat under perioden, men det förefaller inte ha påverkat meritvärdena nämnvärt.

Studerars medianmeritvärdet i urvalsgrupperna över tid är mönstret entydigt.

Tabell 13: Resultat för antagning till program mot läkarexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Meritvärde är resultatet för sist antagen i gruppen och medianen är det mittersta meritvärdet bland de sist antagna till samtliga sökalternativ en viss termin.

Median meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	22,5	22,4	22,5	22,33	22,3	22,19
Blex	-	-	-	-	22,19	22,08
BII	22,5	22,5	22,5	22,5	22,5	22,31
BIII	500	500	-	-	-	-
BF (BIV)	4	4	4	4	4	4
HP	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8

Medianmeritvärdet har varit detsamma eller högre i BII än i BI under hela perioden. Betygsmeritvärdena har minskat något med tiden. Sannolikt främst på grund av att meritvärdena för sökande med gymnasieexamen från och med ht 2014 är lägre. Det kan också vara en bidragande orsak till att medianmeritvärdet i BII för första gången minskade ht 2015.

När spridningen i meritvärden studeras över tid framgår att de meritvärden som krävs för att bli antagen till läkarutbildning är höga oavsett urvalsgrupp.

Tabell 14: Spridningen i resultat för antagning till program mot läkarexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Lägsta och högsta meritvärde för sist antagen i gruppen.

Lägsta-högsta meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	22,5	22,3 - 22,5	22,3 - 22,5	22,2 - 22,5	21,93 - 22,5	21,8 - 22,5
Blex	-	-	-	-	21,93 - 22,34	21,75 - 22,34
BII	22,5	22,5	22,5	22,5	22,5	22,05 - 22,5
BIII	500	500	-	-	-	-
BF (BIV)	4	4	4	4	4	4
HP	1,9	1,8 - 1,9	1,8 - 1,9	1,7 - 1,85	1,75 - 1,85	1,7 - 1,85

Spridningen är obefintlig i början av perioden, men uppstår och vidgas med tiden även om spridningen är liten (tabell 14). De lägsta meritvärdena är lika höga eller lägre i BI/Blex än i BII under hela perioden. Samtidigt har det högsta meritvärdet varit lika högt eller högre i BII än i BI. Spridningen av meritvärden är alltså större i BI än i BII.

En förklaring till det kan vara att det i BII är antagna som har mycket höga meriter även utan kompletteringar. Meritvärdena för de som konkurrerenskompletterat är dock i genomsnitt högre än för de som inte gjort det.

Att meritvärdet har minskat i BII ht 2015 kan delvis hänga samman med att andelen av de antagna i BII som har konkurrenskompletterat har minskat medan andelen som behörighetskompletterat har ökat.

Tabell 15: Andel antagna i BII som konkurrens- respektive behörighetskompletterat, till program mot läkarexamen, ht 2010 till ht 2015.

Typ av komplettering	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Konkurrens	60 %	34 %	33 %	19 %	22 %	26 %
Behörighet	40 %	66 %	67 %	81 %	78 %	74 %

Sammantaget är utvecklingen i meritvärden bland sökande till läkarutbildningar relativt entydig. Under hela perioden har meritvärdet i BII varit lika högt som eller högre än i BI/Blex. Under hela perioden har det inte funnits några sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI. Det är också uppenbart att det har krävts mycket höga meritvärden för att antas till läkarutbildning under hela perioden.

De förändringar som skett i tillträdesreglerna, framför allt den nya betygsskalan för de med gymnasieexamen från och med ht 2014, förefaller ha bidragit till att meritvärdena minskade i både BI/Blex och BII ht 2014 respektive ht 2015.

Sjuksköterskeutbildningen

De sjuksköterskeutbildningar som avses här är de som leder till den fastställda yrkesexamen sjuksköterskeexamen.

Sjuksköterskeexamen har funnits länge och kräver minst 3 års heltidsstudier (180 högskolepoäng). Sjuksköterskeutbildningar ges med olika inriktning vid många lärosäten. Både söktryck och de meritvärden som krävs för att bli antagen varierar.

Totalt har uppföljningen under perioden höstterminerna 2010 till 2015 omfattat 240 sökalternativ, som mest 42 en enskild hösttermin (ht 2012), och som minst 36 (ht 2010).

Tabell 16: Antal sökalternativ till program mot sjuksköterskeexamen totalt samt antalet och andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI. Meritvärde är resultatet för sist antagen i urvalsgruppen.

Sökalternativ	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Antal totalt	36	43	42	40	40	39
Antal BII lägre än BI	33	35	36	31	14	7
Andel BII < BI	92 %	81 %	86 %	78 %	35 %	18 %

Av tabell 1 framgår att det totala antalet sökalternativ varit likartat, men att andelen sökalternativ där meritvärdet för sist antagen i BII är lägre än i BI är väsentligt lägre ht 2015 än det var ht 2010. Andelen har gått från 92 till 18 procent under perioden.

Denna utveckling är väldigt påtaglig och skiljer sig från utvecklingen för de tidigare redovisade yrkesexamensprogrammen. Det finns flera anledningar till denna utveckling och i antagningsdata återspeglas några av dem.

Tabell 17: Antal antagna till program mot sjuksköterskeexamen, per urvalsgrupp ht 2010 till ht 2015.

Urvalsgrupp	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI och Blex	1 328	1 458	1 526	1 612	1 750	1 765
BII	369	394	452	461	521	585
BIII	40	70	0	0	0	0
BF (BIV)	49	49	42	42	49	72
HP	1 106	1 159	1 183	1 243	1 326	1 391
Övriga urvalsgrupper	138	77	33	52	45	47
Totalt	3 030	3 207	3 236	3 410	3 691	3 860

Knappt hälften av alla antagna har antagits i BI och Blex. Antalet som antagits i BII är lägre, omkring 14 procent. Denna andel har dock ökat från 12 till 15 procent av alla antagna under perioden. Antalsrelationen mellan urvalsgrupperna har också förskjutits något under perioden mot ökande andelar antagna i BI/Blex och i BII på de övriga urvalsgruppernas bekostnad.

Antalet antagna har också ökat under perioden. I BII består ökningen av äldre (minst 25 år gamla). Sjuksköterskeutbildningar söks vanligen av lite äldre sökande. De som är minst 25 år gamla utgjorde 36 procent av alla antagna i BII ht 2010. Fem år senare, ht 2015, utgjorde denna åldersgrupp hela 68 procent av alla antagna. En påtaglig åldersförskjutning från yngre till äldre antagna har skett. Antagna som är 35 år och äldre har ökat särskilt mycket, från 13 procent ht 2010 till 24 procent ht 2014, och sedan ytterligare ett språng uppåt ht 2015 till 35 procent.

En stor del av förklaringen till ökningen av antalet äldre antagna är sannolikt de utökade möjligheterna till meritpoäng och meritpoängskompensation efter 2010. Dessa har bidragit till högre meritvärden för äldre sökande. I kombination med att meritvärdena från och med ht 2014 är lägre för unga sökande med gymnasieexamen, som nästan uteslutande ingått i BI/Blex och inte i BII, har meritvärdena i BII ökat, medan de minskat i BI/Blex. Studeras medianmeritvärdet i urvalsgrupperna över tid stärks denna bild.

Tabell 18: Resultat för antagning till program mot sjuksköterskeexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Meritvärde är resultatet för sist antagen i gruppen och medianen är det mittersta meritvärdet bland de sist antagna till samtliga sökalternativ en viss termin.

Median meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	18,23	18,2	18,37	18,35	18,01	17,82
Blex	-	-	-	-	17,45	17,5
BII	17,67	17,77	18,05	17,5	17,62	17,69
BIII	448	448	-	-	-	-
BF (BIV)	4	4	4	4	4	4
HP	0,9	0,9	0,9	0,88	0,9	0,9

Medianmeritvärdet var lägre i BII än i BI ht 2010 till och med ht 2013, men ht 2014 och ht 2015 var det högre i BII än i Blex (som är den grupp som BII jämförs med från och med ht 2014).

Meritvärdet i BI/Blex har minskat med tiden. Sannolikt främst på grund av att meritvärdena för sökande med gymnasieexamen från och med ht 2014 är lägre. Samtidigt var meritvärdet i BII något högre ht 2015 än ht 2010, vilket sannolikt har med de ökade möjligheterna att få meritpoäng eller meritpoängskompensation för äldre sökande att göra.

Bilden förstärks ytterligare när spridningen i meritvärden studeras över tid.

Tabell 19: Spridningen i resultat för antagning till program mot sjuksköterskeexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Lägsta och högsta meritvärde för sist antagen i gruppen.

Lägsta-högsta meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	16,8 - 20,7	16,3 - 20,6	16,74 - 20,7	16,65 - 21,2	16,02 - 20,3	16,3 - 20,36
Blex	-	-	-	-	15,84 - 19,27	15,88 - 19,8
BII	16,27 - 21,62	15,6 - 19,71	16,37 - 20,36	16,45 - 21,48	16,04 - 19,69	16,1 - 20,03
BIII	408 - 500	400 - 500	-	-	-	-
BF (BIV)	3 - 4	3 - 4	4	3 - 4	3 - 4	3 - 4
HP	0,6 - 1,5	0,5 - 1,5	0,7 - 1,4	0,65 - 1,3	0,7 - 1,35	0,7 - 1,3

Spridningen är ungefär lika stor i början som i slutet av perioden (tabell 19). De lägsta meritvärdena är lägre i BII än i BI/Blex till och med ht 2013. Därefter är de lägre i BI/Blex, vilket styrker bilden ytterligare.

Tabell 20: Andel antagna i BII som konkurrens- respektive behörighetskompletterat, till program mot sjuksköterskeexamen, ht 2010 till ht 2015.

Typ av komplettering	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Konkurrens	39 %	37 %	38 %	37 %	31 %	27 %
Behörighet	61 %	63 %	62 %	63 %	69 %	73 %

Något som kan ha sänkt meritvärdena i BII något är att andelen av de antagna som har konkurrenskompletterat har minskat under perioden. Eftersom meritvärdena bland de som konkurreratskompletterat är högre än för de som inte har gjort det, bidrar en förskjutning i kompletteringarna från konkurrens till behörighet till att meritvärdena kan bli lägre. Emellertid förefaller detta ha överskuggats av de utökade möjligheterna till meritpoäng och meritpoängskompensation.

Sammantaget är utvecklingen i meritvärden bland antagna till sjuksköterskeutbildningar relativt entydig. Andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI är mindre ht 2015 än ht 2010. Medianmeritvärdet har gått från att vara lägre i BII än i BI till det omvända ht 2014 och ht 2015.

De förändringar som skett i tillträdesreglerna, framför allt ökade möjligheter till meritpoäng och meritpoängskompensation för äldre sökande och den nya betygsskalan för de med gymnasieexamen från och med ht 2014, förefaller ha bidragit till högre meritvärden i BII än i BI.

Socionomutbildningen

De socionomutbildningar som avses här är de som leder till den fastställda yrkesexamen socionomexamen.

Socionomexamen kräver minst 3,5 års heltidsstudier (210 högskolepoäng). Socionomutbildningar ges med olika inriktning vid flera lärosäten. Både söktryck och de meritvärden som krävs för att bli antagen varierar.

Totalt har uppföljningen under perioden höstterminerna 2010 till 2015 omfattat 158 sökalternativ, som mest 31 en enskild hösttermin (ht 2010), och som minst 24 (ht 2011 och ht 2015).

Tabell 21: Antal sökalternativ till program mot socionomexamen totalt samt antalet och andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI. Meritvärde är resultatet för sist antagen i urvalsgruppen.

Sökalternativ	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Antal totalt	31	24	27	26	26	24
Antal BII lägre än BI	24	18	21	21	13	13
Andel BII < BI	77 %	75 %	78 %	81 %	50 %	54 %

Av tabell 1 framgår att det totala antalet sökalternativ varit likartat, men att andelen sökalternativ där meritvärdet för sist antagen i BII är lägre än i BI är lägre ht 2015 än det var ht 2010, även om andelen fortfarande är relativt hög. Andelen har gått från 77 till 54 procent under perioden.

Denna utveckling är ganska tydlig och liknar utvecklingen för sjuksköterskeutbildningar. Det finns flera anledningar till denna utveckling och i antagningsdata återspeglas några av dem.

Tabell 22: Antal antagna till program mot socionomexamen, per urvalsgrupp ht 2010 till ht 2015.

Urvalsgrupp	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI och Blex	1 058	1 112	1 123	1 038	1 071	1 068
BII	165	172	196	178	190	211
BIII	20	20	0	0	0	0
BF (BIV)	49	48	49	45	45	56
HP	808	814	814	763	756	787
Övriga urvalsgrupper	145	51	50	52	86	89
Totalt	2 245	2 217	2 232	2 076	2 148	2 211

Cirka hälften av alla antagna har antagits i BI och Blex. Antalet som antagits i BII är lägre, omkring 8 procent. Denna andel har dock ökat från 7 till 10 procent av alla antagna under perioden. Antalsrelationen mellan urvalsgrupperna har också förskjutits något under

perioden mot ökande andelar antagna i BI/Blex och i BII på de övriga urvalsgruppernas bekostnad.

Det totala antalet antagna har nära nog varit detsamma under perioden. Men i BII har antalet ökat och ökningen består av äldre (minst 25 år gamla). Socionomutbildningar söks vanligen av något äldre sökande. De minst 25 å gamla utgjorde 35 procent av alla antagna i BII ht 2010. Fem år senare, ht 2015, utgjorde denna åldersgrupp hela 73 procent av alla antagna. En påtaglig åldersförskjutning från yngre till äldre antagna har skett i BII. Antagna som är 35 år och äldre har ökat särskilt mycket, från 13 procent ht 2010 till 18 procent ht 2014, och sedan ytterligare ett språng uppåt ht 2015 till 35 procent.

En stor del av förklaringen till ökningen av antalet äldre antagna är sannolikt de utökade möjligheterna till meritpoäng och meritpoängskompensation efter 2010. Dessa har bidragit till högre meritvärden för äldre sökande. I kombination med att meritvärdena från och med ht 2014 är lägre för unga sökande med gymnasieexamen, som nästan uteslutande ingått i BI/Blex och inte i BII, har meritvärdena i BII ökat, medan de minskat i BI/Blex. Studeras medianmeritvärdet i urvalsgrupperna över tid stärks denna bild.

Tabell 23: Resultat för antagning till program mot sjuksköterskeexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Meritvärde är resultatet för sist antagen i gruppen och medianen är det mittersta meritvärdet bland de sist antagna till samtliga sökalternativ en viss termin.

Median meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	18,75	18,79	18,65	19	18,95	19,15
Blex	-	-	-	-	18,62	18,6
BII	18,38	18,63	18,41	18,46	18,62	18,71
BIII	467	466	-	-	-	-
BF (BIV)	4	4	4	4	4	4
HP	0,9	1	0,9	0,95	1,03	1,05

Medianmeritvärdet var lägre i BII än i BI ht 2010 till och med ht 2013, men ht 2014 och ht 2015 var det lika högt eller högre i BII än i Blex (som är den grupp som BII jämförs med från och med ht 2014).

Meritvärdet i BI/Blex har minskat något med tiden. Sannolikt främst på grund av att meritvärdena för sökande med gymnasieexamen från och med ht 2014 är lägre. Ht 2015 var meritvärdet i BII det högsta under hela perioden, vilket sannolikt har med de ökade möjligheterna att få meritpoäng eller meritpoängskompensation för äldre sökande att göra.

Bilden förstärks ytterligare när spridningen i meritvärden studeras över tid.

Tabell 24: Spridningen i resultat för antagning till program mot socionomexamen i Sverige ht 2010 till ht 2015. Lägsta och högsta meritvärde för sist antagen i gruppen.

Lägsta-högsta meritvärde	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
BI	15,46 - 21,1	17,3 - 21,3	16,3 - 20,45	17,38 - 20,7	17,2 - 20,99	17,5 - 20,8
Blex	-	-	-	-	16,93 - 20,36	16,78 - 20,42
BII	15,38 - 21,72	16,5 - 21,27	15,44 - 20,2	16,9 - 20,2	17,28 - 20,32	16,78 - 20,84
BIII	420 - 500	427 - 482	-	-	-	-
BF (BIV)	3 - 4	4	4	4	4	3 - 4
HP	0,1 - 1,5	0,6 - 1,5	0,3 - 1,4	0,7 - 1,3	0,8 - 1,45	0,8 - 1,35

Spridningen är större i början än i slutet av perioden (tabell 4). De lägsta meritvärdena är lägre i BII än i BI/Blex till och med ht 2013. Därefter är de lika höga eller lägre i BI/Blex, vilket styrker bilden ytterligare.

Tabell 25: Andel antagna i BII som konkurrens- respektive behörighetskompletterat, till program mot socionomexamen, ht 2010 till ht 2015.

Typ av komplettering	ht 2010	ht 2011	ht 2012	ht 2013	ht 2014	ht 2015
Konkurrens	67 %	53 %	59 %	60 %	55 %	44 %
Behörighet	33 %	47 %	41 %	40 %	45 %	56 %

Något som kan ha sänkt meritvärdena i BII något är att andelen av de antagna som har konkurrenskompletterat har minskat under perioden. Eftersom meritvärdena bland de som konkurrenskompletterat är högre än för de som inte har gjort det, bidrar en förskjutning i kompletteringarna från konkurrens till behörighet till att meritvärdena kan bli lägre. Emellertid förefaller detta ha överskuggats av de utökade möjligheterna till meritpoäng och meritpoängskompensation.

Sammantaget är utvecklingen i meritvärden bland antagna till socionomutbildningar relativt entydig. Andelen sökalternativ där meritvärdet är lägre i BII än i BI är mindre ht 2015 än ht 2010. Medianmeritvärdet har gått från att vara lägre i BII än i BI till det omvända ht 2015.

De förändringar som skett i tillträdesreglerna, framför allt ökade möjligheter till meritpoäng och meritpoängskompensation för äldre sökande och den nya betygsskalan för de med gymnasieexamen från och med ht 2014, förefaller ha bidragit till högre meritvärden i BII än i BI.

Slutord

Den ursprungliga tanken med införandet av den så kallade kompletteringsgruppen (BII) höstterminen 2010 var att det i mindre utsträckning än tidigare skulle löna sig att komplettera. Det borde leda till att meritvärdet i BII blev högre än i direktgruppen (BI). Men, höstterminen 2010 var meritvärdet i BII lägre än i direktgruppen (BI) för fyra av de fem stora yrkesprogram som följts upp. Med tiden har detta förhållande förändrats och bilden höstterminen 2015 är den omvända. Då var meritvärdet i BII högre än i BI till fyra av de fem yrkesprogrammen.

Att meritvärdet i BII numera är högre än i BI har ingenting med urvalsgruppen BII och platsfördelningsreglernas vara eller icke vara att göra. Det beror heller inte på att fler sökande i BII höjt sina meritvärden genom att konkurrenskomplettera. Tvärtom, till samtliga program är det färre antagna i BII som konkurrenskompletterat till höstterminen 2015 än höstterminen 2010, till följd av att möjligheterna att komplettera i komvux minskat under perioden⁸.

Det finns två huvudsakliga anledningar som tillsammans lett till att meritvärdena blivit högre i BII än i BI. Den ena är utökade möjligheter att få meritpoäng eller meritpoängskompensation för äldre sökande (som oftast deltar i BII). Den andra är att meritvärdena är lägre från och med höstterminen 2014 för sökande direkt från gymnasiet (som oftast deltar i BI/Blex).

Meritvärdena för sökande som kommer direkt från gymnasiet kommer med största sannolikhet att vara lägre även framgent. På några års sikt, i takt med att sökande med gymnasieexamen blir äldre, kompletterar och blir behöriga i BII, kommer sannolikt skillnaden mellan BI och BII att minska och meritvärdena i BII att bli lägre.

Mot bakgrund av den allt lägre andelen i BII som konkurrenskompletterat är det rimligt att fråga sig om urvalsgruppen BII överhuvudtaget behövs. Förmodligen består gruppen idag i ännu högre grad än ht 2010 av sökande som av sociala eller personliga skäl måste komplettera efter gymnasiestudierna, eller som av annat skäl vill byta studieinriktning.

⁸ *Universitet och högskolor – Årsrapport 2015, Rapport 2015:8, Universitetskanslersämbetet.*